

henpeget paa den Indflydelse, som Landbrugets Stilling til Toldspørgsmaalet har haft paa Tilsnittet af det Toldreformforslag, der ved denne Lejlighed ligger for til Behandling. Jeg ønsker til Indledning nærmere at dvæle ved denne Landbrugets Stilling til Toldsagen.

Vor nugældende Toldlov er bleven 15 Aar ældre, siden danske Landbrugeres Interesse første Gang paakaldtes for dens snarlige Reformering. Det skete jo i 1892, saa ogsaa Landbrugets Mænd have haft rundelig Tid til at søge sig klargjort deres Stilling til denne Reform. Det faldt i min Lod paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt at vælge min Stilling til denne Sag og melde mig til Tjeneste i den Toldagitation, der navnlig sidst i 90'erne førtes blandt vort Lands Jordbrugere. Et kort Rids af denne Agitations Historie vil bidrage til at klargøre Landbrugets Stilling til Toldspørgsmaalet. Jeg har paa nærmeste Hold fulgt og været direkte impliceret i denne Agitations skiftende Faser, og jeg mener derfor, at jeg særlig har Adgang til at forsøge at trække Hovedlinierne for denne Agitation op.

Det var fra frihandelsvenlig Side, at Agitationen rejstes. Landbodelegeretmøderne i Efteraaret 1892 afgave Skuepladsen for Agitationens Start. Grosserer Kædt fungerede der som Frihandelsideernes veltalende Talsmand, og Landbrugerne fylkedes i tætte Skarer under hans Fane. De accepterede nemlig med Begejstring hans Paastand om, at Landbruget brandskattes ved vor nugældende Toldlov, og at der ved denne betales en Præmie for de bedste Arbejdslementers Bortvandring fra Landet til Byerne. Arbejderstrømmen fra Land til By gjaldt det jo for Landbruget at faa vendt, medens Tid var, og Toldresolutioner med umiskendelig frihandelsvenligt Tilsnit bleve vedtagne med stor Majoritet og gik deres Sejrsgang fra Møde til Møde. Der var forholdsvis faa Landmænd, der toge Afstand fra disse Resolutioner og de i dem indeholdte Krav om en vidtgaaende frihandelsvenlig Toldreform. Jeg sluttede mig til Oppositionen imod dem. Jeg tog mig for i mit Regnskab at søge opgjort, hvor meget jeg i min Egenskab af større Jordbruger „havde brandskattet“ til den gældende Toldlov, og jeg forbavsedes over at se Resultatet af denne Brandskatning fremtræde med et Beløb uden næneværdig Indflydelse paa et Landbrugs Balance. Jeg var klar over, at Landbrugets allerede da stærkt følte Trang til Arbejdskraft

ikke lod sig afhjælpe gennem et Forsøg paa ved en Svækkelse af Byerhvervene at søge Strømmen af Arbejdere fra Land til By vendt. Den Strøm vendes nemlig ikke, i alt Fald ikke ved det Middel, og hellere end at se Strømmen søge ud over Landets Grænser maa Landbruget foretrække at se Arbejderne søge lønnende Beskæftigelse ved levedygtige Byerhverv. Saa faar Landbruget se paa andre Maaeder at raade Bod paa Vanskelighederne ved at faa sit Arbejde udført. Overensstemmende hermed hævdede jeg, da jeg første Gang offentlig greb ind i Tolddebatten, at Landbruget har ganske vist ingen Ligestilling med Byerhvervene i Forhold til Toldloven, thi disse sidste have en Toldbeskyttelse for deres Produktion, Landbruget saa at sige ingen. Nu hørte jeg ganske vist min ærede fynske Partifælle (Hey) i Gaar hævde, at Landbruget havde Toldbeskyttelse. Det ærede Medlem nævnte i saa Henseende Ost, Humle, Tobak, Cikorie og Sukker. Maa jeg med Hensyn til den sidste Vare bemærke, at Landbruget har ingen direkte Beskyttelse paa Sukkerroer, thi disse kan indføres toldfrit. Men lad mig ogsaa acceptere den af min ærede fynske Partifælle anførte ikke særlig imponerende Leporello-Liste over Landbrugets Toldbeskyttelse. Lad mig endvidere supplere den med at acceptere det ærede Medlems Udtalelse om, at f. Eks. Udvidelsen af Esbjerg Havn repræsenterer en yderligere Udførselsgodtgørelse for det danske Landbrug. Saa vil jeg dog sige, at jeg i Egenskab af Landbruger ikke føler mig stærkt beskæmmet ved Tanken om, at Landbruget i Sammenligning med Byerhvervet skulde i Forhold til Toldloven være spændt for ved den lange Ende af Hammelstokken. Jeg hævdede, at Landbruget har ganske vist ingen næneværdig direkte Toldbeskyttelse — og jeg føjede til, at Landbruget heller ikke kan tjene noget ved en Toldbeskyttelse, eftersom det for den overvejende Del af sine Produkter har Overskud nok til Eksport — men, desuagtet, sagde jeg, er der ingen Anledning for Landbruget til at søge Byerhvervene svækkede, thi det er i Landbrugets velforstaede Interesse, at disse trives. Derved skabes et købedygtigt Hjemmemarked for Landbrugets Produktion. Min Betragtning konkluderede derfor derhen: Lad os gaa med til en rimelig tidssvarende Regulering af Toldloven med en Beskæring af dens Ud vækster og Urimeligheder, men lad Byerne i alt væsentligt beholde den for deres